

การสร้างความเป็นไทยร่วมสมัยในงานสถาปัตยกรรมจากการสื่อสารภาษา *

ณัฐนรี สุขวงศ์

หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาสถาปัตยกรรมไทย)

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ชาตรี ประกิตนทการ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

สถาปัตยกรรมในประเทศไทยถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้วยอิทธิพลจากสภาพแวดล้อม บริบท และลักษณะความงามตามยุคสมัย พร้อมทั้งนำลักษณะบางประการที่เชื่อว่า “ไทย” เข้าไป สอดแทรกอยู่กับอาคารหลากหลายรูปแบบ ความเป็นไทยมักถูกนำมาใช้เป็นสะพานสร้างความสัมพันธ์ ต่อมุมมอง ความรู้สึก การใช้พื้นที่ โดยมีเงื่อนไข คือ ต้องตอบสนองต่อความต้องการใหม่ ๆ อย่างไร ก็ตาม อาคารที่พยายามสร้างเอกลักษณ์ความเป็นไทยที่ผ่านมายังไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควร

บทความนี้ได้มุ่งนำเสนอภาพของลักษณะไทยที่ปรากฏอยู่กับสถาปัตยกรรม โดยใช้วิธีย้อน กลับไปทบทวนมุมมอง แนวคิด ของสถาปนิกที่ร่วมกันสร้างความเป็นไทยให้เกิดขึ้นในช่วง 60 ปีที่ผ่านมา โดยอ้างอิงจากการสื่อสารภาษา

คำสำคัญ: สถาปัตยกรรมไทย, การสร้างความเป็นไทย, สถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย, ลักษณะไทย, แนวความคิด

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย ณัฐนรี สุขวงศ์. (2563). การออกแบบสถาปัตยกรรม ไทยขนาดใหญ่ กรณีศึกษา: สถานีรถไฟความเร็วสูงอยุธยา. เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตร สถาปัตยกรรมไทย, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Integration of Contemporary Thainess in Architecture from ASA Journal

Nutnaree Sookwong

Master of Architecture (Thai Architecture)

Faculty of Architecture, Silpakorn University

Chatrī Prakitnonthakan

Faculty of Architecture, Silpakorn University

Abstract

Architecture in Thailand has been developed gradually, influenced by environment, context, and popular beauty standards of each era, as well as putting some characters which are considered “*Thai*” into various types of buildings. Said “*Thainess*” was usually used to established relationships between appearance, feelings, and usage of spaces, with the condition of being able to comply with contemporary needs. However, buildings with the intention of being integrating Thainess were usually underappreciated. This article aims to present Thainess that appeared in architecture by rethinking the visions and ideas of architects throughout 60 years period by referencing ASA journals.

Keywords: Architecture in Thailand, Thainess figure, Contemporary Thai Architecture, Thai-style, Ideas

1. บทนำ

นับตั้งแต่ประเทศไทยประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเมื่อต้นทศวรรษ 2500 ก็ได้เกิดโครงการสถาปัตยกรรมขนาดใหญ่ขึ้นเป็นจำนวนมากทั้งของภาครัฐและเอกชนเพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ซึ่งงานสถาปัตยกรรมเหล่านั้นต่างเรียกร้องรูปแบบการใช้ที่ว่างแบบใหม่ที่ไม่เคยปรากฏในสถาปัตยกรรมไทยแบบประเพณี เรียกร้องเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อช่วยให้อาคารมีขนาดใหญ่รองรับพื้นที่ใช้สอยเป็นจำนวนมาก ตลอดจนเรียกร้องรูปแบบอาคารอย่างใหม่ที่ก้าวทันตามยุคสมัยและสามารถสื่อสารกับสากลได้ อย่างไรก็ตาม โครงการเหล่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการจากภาครัฐจำเป็นต้องมีเงื่อนไขข้อกำกับการที่ไม่อาจละเลยได้ นั่นก็คือการสร้างสถาปัตยกรรมให้แสดงออกถึง “ความเป็นไทย” เพื่อทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ของชาติ

เงื่อนไขดังกล่าวได้กลายมาเป็นหัวใจสำคัญในการสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยมาโดยตลอดและนำไปสู่การถกเถียงอย่างกว้างขวางอยู่เสมอในทุกครั้งที่มีการขานานาจากภาครัฐถูกสร้างขึ้น เช่น ศูนย์ประชุมไทยญี่ปุ่น ดินแดง, สนามบินสุวรรณภูมิ, กลุ่มอาคารศาลฎีกาใหม่, รัฐสภาใหม่ และ อาคารผู้โดยสารหลังที่ 2 ของสนามบินสุวรรณภูมิ เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่า แทบไม่ปรากฏว่ามีอาคารหลังใดได้รับการยอมรับในสังคมไทยอย่างกว้างขวางว่าเป็นการออกแบบที่สามารถสร้างความเป็นไทยร่วมสมัยที่ดี แม้ตลอดระยะเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมาจะมีงานศึกษาวิจัยมากมายในเรื่องดังกล่าวทั้งจากนักวิชาการและบุคคลทั่วไปเข้าร่วมถกเถียงว่าความเป็นไทยในสถาปัตยกรรมคืออะไร แต่ข้อเสนอทั้งหลายก็ดูจะไม่ได้ได้รับการนำมาปฏิบัติจริงหรือประยุกต์ใช้จริงเท่าที่ควรเมื่อมีการออกแบบโครงการสถาปัตยกรรมขนาดใหญ่ของรัฐ เสมือนว่าความรู้ทางวิชาการว่าด้วยการสร้างความเป็นไทยในสถาปัตยกรรมถูกแยกขาดออกจากการปฏิบัติวิชาชีพจริงที่เกี่ยวกับงานสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย จากตัวอย่างล่าสุดคือ โครงการก่อสร้างสถานีรถไฟฟ้าความเร็วสูงตามหัวเมืองต่าง ๆ เห็นได้ชัดเจนว่า ถูกออกแบบขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไทยแบบฉาบฉวยและล้าสมัยเกินกว่าข้อเสนอทางวิชาการไปอย่างมาก

บทความนี้เกิดขึ้นโดยตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวและต้องการศึกษารวบรวมตลอดจนวิเคราะห์สรุปข้อเสนอว่าด้วยการสร้างความเป็นไทยในงานสถาปัตยกรรมร่วมสมัยจากสถาปนิกและนักวิชาการทางสถาปัตยกรรมไทยตลอดระยะเวลากว่า 60 ปีที่ผ่านมา เพื่อเป็นแนวทางเบื้องต้นสำหรับสถาปนิกวิชาชีพทั้งหลายเมื่อต้องทำการออกแบบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยในอนาคต โดยผู้วิจัยเลือกใช้หลักฐานในการศึกษาคือ ข้อเขียนจากนักวิชาการและสถาปนิกที่นำเสนอเรื่องความเป็นไทยผ่าน “วารสารอาษา - ASA Journal” ตั้งแต่ พ.ศ. 2502 – 2562 เป็นหลัก เนื่องจากวารสารฉบับนี้เป็นวารสารทางสถาปัตยกรรมของสังคมไทยที่นำเสนอความคิดของวงการวิชาชีพที่สำคัญที่สุด และมีอายุการตีพิมพ์ที่ยาวนานต่อเนื่องที่สุดซึ่งทำให้วารสารนี้เก็บรวบรวมข้อเสนอจากสถาปนิกและนักวิชาการทางสถาปัตยกรรมไทยที่ครอบคลุมและสามารถนำมาเป็นภาพตัวแทนของความคิดได้อย่างสมบูรณ์ แม้ผลที่ได้จากการศึกษาอาจจะไม่สามารถเก็บรวบรวมแนวคิดได้อย่างครบถ้วนทุกความคิด แต่ผู้วิจัยก็เชื่อว่าบทวิเคราะห์ที่เกิดขึ้นจากหลักฐานชุดนี้สามารถใช้เป็นภาพตัวแทนข้อเสนอทางหลักการพื้นฐานเบื้องต้นที่ดีสำหรับสถาปนิกที่ต้องการจะออกแบบงานสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของบทความ

1. เพื่อรวบรวมข้อเสนอและความเห็นที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง “ความเป็นไทย” ในงานสถาปัตยกรรมในรอบ 60 ปี
2. เพื่อวิเคราะห์แนวทางต่างๆ ในการสร้าง “ความเป็นไทย” ในงานสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย

3. วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวิธีการวิจัย คือ สืบค้น รวบรวม และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ บทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างความเป็นไทยเป็นประเด็นที่ถูกเขียนถึงมาอย่างยาวนาน รวมทั้งมีการหาคำตอบด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่ออธิบายถึงเอกลักษณ์แบบไทยและเหตุผลในการสร้างลักษณะเหล่านั้นจากสถาปนิกและนักวิชาการทางสถาปัตยกรรมไทย บทความนี้มีจุดประสงค์ที่จะอธิบายถึงการสร้างความเป็นไทยในสถาปัตยกรรม เครื่องมือที่ใช้ในบทความนี้ คือ ทบทวนจากบทความ โดยมุ่งเน้นไปที่หัวข้อการสร้างความเป็นไทยอ้างอิงข้อมูลจากวารสารอาษา (ASA Journal) ระหว่างปี พ.ศ. 2502 - พ.ศ. 2562 เพื่อเสนอแนวความคิดเบื้องต้นสำหรับนำไปใช้ออกแบบงานสถาปัตยกรรมแบบไทยร่วมสมัย มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการ ดังนี้

3.1. การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากวารสารอาษา (ASA Journal) ตั้งแต่ พ.ศ. 2502 จนถึงปัจจุบัน เนื้อหาของบทความที่เก็บรวบรวมจะเน้นไปที่การสร้างความเป็นไทยในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 สืบค้นและรวบรวมบทความจากวารสารอาษา (ASA Journal) เพื่อรวบรวมข้อมูล ข้อคิดเห็น แนวความคิดของสถาปนิกเกี่ยวกับการสร้างความเป็นไทย

3.1.2 แบ่งประเภทของบทความที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมไทยและจัดหมวดหมู่หัวข้อที่สถาปนิกนำมาใช้เป็นกรอบสร้างความเป็นไทย ซึ่งสถาปนิกมีวิธีการที่หลากหลายในการพูดถึงความเป็นไทย

3.1.3 เมื่อรวบรวมข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ เพื่อแสดงให้เห็นถึงจุดที่สถาปนิกให้ความสำคัญในการสร้างความเป็นไทยในสถาปัตยกรรมร่วมสมัย

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ช่วงเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูล คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502-2562 เมื่อนำข้อมูลจากการรวบรวมทั้งหมดมาจัดเรียง จะเห็นวิธีการที่สถาปนิกเลือกใช้อธิบายรูปแบบของสถาปัตยกรรมผ่านทาง 3 หัวข้อ ดังนี้

3.2.1 รูปธรรม หัวข้อนี้อธิบายถึงการสร้างความเป็นไทยผ่านทางกายภาพ เช่น รูปแบบ (Form) สัดส่วน (Proportion) การจัดวางผัง (Layout) หรือการใช้ลักษณะบางประการ เพื่อพูดถึงความเป็นไทย

3.2.2 นามธรรม หัวข้อนี้จะมุ่งเน้นไปที่แนวความคิด หลักการ หลักปรัชญาต่าง ๆ เพื่อแสดงให้เห็นว่าลักษณะไทยที่เกิดขึ้นไม่จำเป็นจะต้องแสดงออกทางรูปแบบเท่านั้น แต่ความเป็นไทยสามารถเกิดขึ้นได้จากความรู้สึกของผู้ใช้งาน

3.2.3 บริบทและสภาพแวดล้อม หัวข้อนี้จะแสดงให้เห็นถึงสถาปัตยกรรมที่ไม่ได้สนใจการใช้รูปแบบที่บ่งบอกถึงลักษณะความเป็นไทยแต่เลือกที่จะแสดงความเป็นไทยผ่านการวิเคราะห์บริบทและสภาพแวดล้อม หรือการประหยัดทรัพยากร พลังงาน โดยผู้วิจัยจะแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละหัวข้อเป็นทุก 10 ปี หรือ 6 ช่วง

เพื่อให้เห็นภาพของสถาปัตยกรรมในแต่ละช่วงเวลาได้ชัดเจนขึ้น รวมทั้ง ผลกระทบทางสังคมที่เข้ามาเป็นเหตุผลให้สถาปัตยกรรมเหล่านั้นถูกเลือกใช้เป็นตัวอย่งในการอธิบายถึงลักษณะที่เชื่อว่า “ไทย” และสร้างให้สถาปัตยกรรมมีความเป็นไทยร่วมสมัยด้วยเหตุผลนั้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วารสารอาษา (ASA Journal) เป็นสิ่งพิมพ์ที่รวบรวมกระแสของวงการสถาปัตยกรรมและทัศนคติด้านต่างๆ ของสถาปนิก วารสารฉบับแรกตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2502 ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน วารสารอาษา (ASA Journal) มักจะมีบทความที่น่าสนใจเรื่องลักษณะไทยในงานสถาปัตยกรรมเผยแพร่ออกมาตลอด ถึงแม้ว่าสถาปนิก และนักวิชาการจะนำเสนองานศึกษาวิจัยที่เขียนถึงการออกแบบสถาปัตยกรรมที่สร้างความเป็นไทยร่วมสมัยที่มีความเหมาะสม แต่อาคารสาธารณะที่นำเสนอตัวเองเป็นสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยก็ถูกวิจารณ์อีกเช่นเคย เพราะไม่ได้สร้างความเป็นไทยในเชิงลึก แต่ทำกล่องสี่เหลี่ยมสวมทับด้วยหลังคาจั่วเหมือนดังเช่นเคย

1. รูปธรรม

การแสดงออกทางรูปธรรมหรือทางกายภาพในสถาปัตยกรรม เป็นวิธีการที่สถาปนิกมักจะเลือกใช้เพื่อสร้างความเป็นไทย เห็นได้ชัดเจนว่า วิธีนี้เป็นการสื่อสารที่สามารถดึงรายละเอียดทางความคิดของสถาปนิกออกมาได้ชัดเจนที่สุด แนวความคิดแบบนี้ไม่จำเป็นต้องแสดงออกโดยตรง เช่น ผ่านทางรูปแบบอาคาร หรือหีบยกอาคารแบบโบราณมาวางไว้ แต่ความเป็นรูปธรรมในที่นี้สถาปนิกอาจจะสอดแทรกบางองค์ประกอบ หรือรายละเอียดเล็กๆ ทั่วทั้งอาคาร เพื่อสื่อสารถึงวิถีคิดในช่วงเวลานั้น ในรอบ 60 ปี สถาปนิกเขียนบทความเพื่อสื่อถึงความเป็นไทยผ่านทางรูปธรรม 323 บทความ ประกอบไปด้วยสัดส่วนหัวข้อ ดังนี้

บทความเรื่อง การวางผังอาคาร	25%
บทความเรื่อง ลักษณะของหลังคา	20%
บทความเรื่อง สัดส่วนและองค์ประกอบ	55%

พ.ศ. 2502 - พ.ศ. 2511

พ.ศ. 2503 ถือเป็นยุคเริ่มแรกที่วารสารอาษา (ASA Journal) เปิดตัวการสร้างความเป็นไทยในมุมมองของสถาปนิกจะมุ่งเน้นไปทางด้านรูปลักษณะสัดส่วน บทความที่เกี่ยวข้องกับหลังคา ยกตัวอย่างเช่น หลวงยุกตเสวีวิวัฒน์ มองว่า สัดส่วน ลักษณะแนวโค้งของหลังคาเป็นสิ่งที่จะบ่งบอกถึงความเป็นไทยได้ดี “...ตามปกติหลังคาไทยจะเห็นได้ชัดจากรูปโค้งของลาดหลังคา แต่หลังคาควรจะมีลาดอย่างไร จึงควรเรียกว่า หลังคาไทย...” Yuktasewe S., 1969: 41)

พ.ศ. 2512 - พ.ศ. 2521

การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่ทำให้วงการสถาปนิกเริ่มออกมายอมรับถึงรูปแบบความเป็นไทยที่แตกต่างจากจารีตดั้งเดิม คือ ผลงานการออกแบบอุโบสถวัดศาลาลอย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นผลงานการออกแบบของวิโรจน์ ศรีสุโร ที่ได้รับรางวัลเป็นงานสถาปัตยกรรมดีเด่น ปี พ.ศ. 2516 พร้อมกับได้รับคำชื่นชมว่า เป็นจุดเริ่มต้นของวิวัฒนาการสถาปัตยกรรมไทย โดยอุโบสถหลังนี้ถูกออกแบบโดยผสมผสานกลิ่นอายของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเข้าไป รวมทั้งมีรูปแบบที่ต่างจากอุโบสถในยุคสมัยเดียวกันอย่างชัดเจน

พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2531

พ.ศ.1986 การวางผังและจัดกลุ่มอาคารให้มีลักษณะเหมือนเรือนไทยเดิมเป็นอีกวิธีหนึ่งที่สถาปนิกเลือกใช้ เนื่องจากสามารถสร้างความเป็นไทยได้และผังแบบกลุ่มเรือนไทยมีรูปแบบที่ค่อนข้างยืดหยุ่น ยกตัวอย่างเช่น โรงแรม ริเจนท์ กรุงเทพฯ สถาปนิก คือ แดน วงศ์ประศาสน์ โดยแสดงลักษณะไทยผ่านการวางผัง “...ได้มีการศึกษาการใช้ที่ดินหลายรูปแบบ จนในที่สุดก็ได้แนวความคิดของ กลุ่มอาคารแบบเรือนไทย...” (Charoensupkul A., 1986:23) อีกหนึ่งตัวอย่างคือ โครงการบ้านกรองใจ หรือสวนปาริฉัตร 2 เป็นโครงการที่ออกแบบบ้านโดยใช้แนวคิดแบบ ไทยเดิมมาผสมกับความต้องการของยุคสมัยและแสดงถึงรูปแบบของกลุ่มบ้านไทยผ่านทางการใช้หลังคาจั่ว ซึ่งโครงการนี้คือคล้ายรูปแบบหรือลักษณะแบบไทยบางประการ โดยนำมาปรับให้มีความสะดวกและเหมาะสมกับ ยุคสมัย “...ลักษณะสถาปัตยกรรมมิได้เป็นการลอกเลียนแบบบ้านทรงไทยมาทั้งหมดแต่เป็นการนำเอกลักษณ์ รูปแบบ วิญญาณ (Spirit) องค์ประกอบแบบไทย ๆ มาผสมผสานกับเทคนิคก่อสร้างและความเป็นอยู่สมัยปัจจุบัน...” (Charoensupkul A., 1986:48)

นอกจากนี้ สถาปนิกและนักวิชาการยังให้ความสนใจกับหลังคาด้วย ซึ่งผืนหลังคาแบบไทยสร้างลักษณะที่ น่าสนใจคือ ชายคา ความโดดเด่นของชายคาที่ยื่นยาวที่เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของสถาปัตยกรรมในไทยที่สถาปนิก มักจะนำไปใช้ในการออกแบบ เนื่องจากมีความเหมาะสมและสามารถรองรับกับสภาพอากาศของไทยได้ค่อนข้างดี รวมทั้งยังสื่อสารได้ถึงถิ่นที่ตั้งของอาคารผ่านทางหลังคาได้เช่นกัน “...สำหรับภูมิอากาศบ้านเราย่อมต้องการสิ่ง ที่ทำหน้าที่ปกคลุมอาคารอย่างชายคาซึ่งจำเป็นต้องยื่นมาก ๆ เพื่อกันแดดและฝน ทำให้เกิดร่มเงาอันเป็นเอกลักษณ์ อย่างหนึ่งของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นไทยแต่เดิม...” (Horayangkura V., 1986:75)

พ.ศ. 2532 - พ.ศ. 1998

ในปี พ.ศ. 2537 วิมลสิทธิ์ หรยางกูร นำเสนอบทความที่แสดงถึงทางเลือกในการสืบสานรูปแบบสถาปัตยกรรม โดยจำแนกเอกลักษณ์ไทยเป็น 6 ประเภท เช่น รูปแบบไทยเชิงพาณิชย์ รูปแบบไทยเชิงอนุรักษ์ รูปแบบไทยแบบ ผสมผสานและมีข้อความที่น่าสนใจเกี่ยวกับรูปแบบของสถาปัตยกรรมไทย คือ “...แต่ละรูปแบบย่อมมีโอกาสที่จะ พัฒนาต่อไปอีก จึงต่างจากรูปแบบไทยประเพณี ที่จัดเป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยดั้งเดิมที่สมบูรณ์แบบในตัวที่ ได้พัฒนาถึงที่สุดแล้วในระดับหนึ่ง...” (Horayangkura V., 1994: 92) ข้อความที่ยกมาแสดงให้เห็นว่า สถาปัตยกรรม ไทยดั้งเดิม หรือสถาปัตยกรรมไทยประเพณีเป็นรูปแบบที่มีความสมบูรณ์สูง การจะดัดแปลงปรับเปลี่ยนของเดิม ต้องมีความระมัดระวังเป็นอย่างมากแต่ก็ไม่ได้หมายความว่า ลักษณะแบบไทยจะอยู่ร่วมกับพื้นที่แบบใหม่ไม่ได้ บทความเรื่อง ลักษณะไทยสมัยใหม่ สำหรับงานสถาปัตยกรรม เขียนโดยปรีชา นวประภากุล และคณะ พ.ศ.1998 เป็นบทความที่นำเสนอผลการศึกษาลักษณะไทยผ่านทางที่อาคารที่ได้รับรางวัลจากสมาคมสถาปนิกสยามฯ โดย อาคารที่ใช้เป็นกรณีศึกษามีลักษณะไทยจากความคุ้นเคยของสถาปนิก “...การจัดกลุ่มอาคารที่มีลักษณะไทยพบว่า มีลักษณะเป็นกลุ่มอาคารแบบปิดล้อมลานโล่งที่มีสวนตรงกลาง เนื่องจากมีลักษณะที่สอดคล้องกับการจัดกลุ่ม อาคารของเรือนไทยภาคกลางที่เป็นเรือนหมู่...” (Navaprapakul P. and Other., 1998: 46) แสดงให้เห็นถึง ลักษณะไทยที่เกิดขึ้นจากการวางผังและสร้างมิติในการรับรู้ความเป็นไทยในเชิงพื้นที่

ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิเป็นสนามบินที่ออกแบบโดย Helmut Jahn สถาปนิกชาวต่างชาติที่ชนะการ ประกวดแบบ ซึ่งแบบร่างแนวความคิดของสนามบินตอนแรกยึดหลักของการประหยัดพลังงาน ความสะดวกของ

ผู้โดยสารและเทคโนโลยีที่ทันสมัยแต่กลับถูกวิจารณ์ว่า “ไม่มีความเป็นไทย” Helmut Jahn ได้แสดงความคิดเห็นไว้ คือ “...สนามบินสุวรรณภูมิเป็น รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยแต่เป็นสถาปัตยกรรมไทยในอนาคต ในวันนี้คนไทยส่วนหนึ่งอาจจะไม่ชอบ แต่วันหนึ่งจะต้องชอบ...” (ความเห็นของอนุกรรมการที่ปรึกษา, 1997: 86) โดยสิ่งที่กรรมการเรียกร้องเพื่อให้อาคารมีเอกลักษณ์ความเป็นไทยคือ เพิ่มองค์ประกอบไทย เปลี่ยนหลังคากระฉกเป็นหลังคาแบบจั่วทั่วไป ผสมผสานศิลปกรรมไทยและเพิ่มสวนให้มีทัศนียภาพให้รู้สึกไทยมากที่สุด เพื่อสร้างเอกลักษณ์แบบไทยและเป็นการสืบทอดมรดกของชาติ

พ.ศ. 2542 - พ.ศ. 2551

อาคารเรียนของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นอาคารที่ออกแบบด้วยองค์ประกอบที่หลากหลายและน่าสนใจ รูปแบบและองค์ประกอบของอาคารก็ใช้ลักษณะ สัดส่วน ที่สื่อถึงที่ตั้งของอาคาร ดังนี้ “...เมื่อเดินเข้าไปถึงบริเวณอาคาร สิ่งแรกที่มองเห็นคือโค้งซุ้มประตูคอนกรีตทึบขึ้นที่เป็นทางเข้าของนักศึกษาถูกออกแบบให้มีรูปแบบเหมือนสัดส่วนของบ้านทางเหนือ สร้างความรู้สึกที่เชิญชวนให้เดินเข้าไปสู่ข้างใน...” (Charoensupkul A., 1999: 41) หรือในปี พ.ศ. 2546 ข้อความบางส่วนจากบทความแสดงให้เห็นถึงความคลั่งคลุ้มความเป็นไทยที่มาก จนเกิดเป็นความไม่เหมาะสม “...แล้วถ้าทำโรงจอดรถ จะไปคิดทำไมที่จะใส่เครื่องยอด โรงจอดรถเห็นหรือไม่ว่ามันไม่ควรที่จะบ้าไปคิด ถ้าคนไปนั่งคิดว่าจะทำยังไง ใส่ข้อฟ้าหน้าบ้านโรงจอดรถ ก็บ้าแล้ว...” (Suwankiri P., 2003: 36) จากข้อความที่ยกมาแสดงให้เห็นถึงการมีอยู่ของลำดับชั้นและกาลเทศะในการใช้องค์ประกอบไทยประเพณี สถาปนิกต้องมีความระมัดระวังอย่างสูงในการเลือกใช้รูปแบบเดิมหรือองค์ประกอบแบบประเพณี

พ.ศ. 2552 - พ.ศ. 2562

พ.ศ. 2560 ศูนย์การค้าแบบใหม่อย่าง Seenspace Hua Hin ก็ใช้วิธีการวางผังกลุ่มอาคาร “...ส่วนสุดท้ายเป็นพื้นที่เปิดโล่งริมทะเล มีลักษณะเป็นลานโล่งปิดล้อมที่มุมผืนดินด้วยก้อนอาคารเตี้ย...” (Srisaowan A., 2017:36) การวางอาคารลักษณะนี้นอกจากจะทำให้ผู้ใช้งานเกิดความรู้สึกคุ้นเคยแล้วยังสร้างการเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ของอาคารและพื้นที่ภายนอกด้วย หรือเมื่อนึกถึงความเป็นไทยในรูปแบบที่ต่างออกไปยกตัวอย่างจาก TCDC ขอนแก่นที่ออกแบบโดยบริษัทสถาปนิก A49 “...พิจารณาบริบทโดยรอบในประเด็นต่าง ๆ จัดวางพื้นที่ใช้สอยหลบหลีกตำแหน่งต้นไม้เดิมและจัดวางองค์ประกอบอย่างเรียบง่ายจัดวางเส้นทางสัญจรเชื่อมระหว่างย่านกังสดาลและมหาวิทยาลัยให้เดินทางได้จนอาคารที่ทำหน้าที่เป็นเหมือนขนและใต้ถุนบ้านของชาวอีสาน...” (Chiranthanut C., 2019: 110) ซึ่งการนำลักษณะแบบพื้นถิ่นมาใช้ในการออกแบบทำให้อาคารมีลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างหรือโรงพยาบาลราชพฤกษ์ ขอนแก่น มีการออกแบบอาคารเพื่อสร้างความคุ้นเคยให้กับผู้ใช้งานจากรูปแบบหลังคา เช่น “...การใช้ชายคายื่นยาวคลุมพื้นที่ที่กึ่งเปิดโล่งโดยมีสัดส่วนของระนาบเหนือหัวค่อนข้างต่ำ...” (Tangsakul N., 2019: 59) จากข้อความที่ยกมาแสดงให้เห็นว่า สำหรับอาคารทั่วไป หลังคา สามารถกำหนดความเป็นไทยได้ในระดับหนึ่งโดยมีตัวแปรคือ ความชัน ลักษณะการลาดเอียง วิถีความโค้งของหลังคาและความยื่นยาวของชายคา

การสร้างเอกลักษณ์ในแต่ละยุคสมัยมีความแตกต่างกัน ถึงแม้ว่าจะแสดงออกผ่านทางกายภาพเหมือนกัน โดยช่วง พ.ศ. 2502 - พ.ศ. 2512 รูปแบบ (Form) สัดส่วน (Proportion) เป็นสิ่งสำคัญที่สถาปนิกจะกำหนดความเป็นไทย ส่วนช่วงหลังหรือตั้งแต่ พ.ศ. 2532 เป็นต้นมา สถาปนิกไม่ได้เน้นไปที่รูปแบบเหมือนสมัยก่อนแล้ว

แต่กลับพูดถึงการรับรู้ของผู้ใช้งาน (Perception) สภาพแวดล้อมและบริบท (Context) ที่หลอมรวมกันจนสร้างความ เป็นไทยที่ต่างออกไปภายใต้รูปแบบที่คุ้นเคยและนำรูปแบบเหล่านั้นไปผสมกับองค์ประกอบอื่นจนเป็นรูปแบบ ใหม่ จากบทความข้างต้นเมื่อต้องการสร้างความ เป็นไทยจากการใช้รูปธรรม สามารถสรุปได้ ดังนี้

- การวางผังของอาคาร

การวางผังอาคารแสดงลักษณะไทยได้ผ่านการวางผังแบบกลุ่มอาคาร โดยสร้างอาคารหมู่ที่ทำให้เกิดพื้นที่ ปิดล้อมล้อมรอบพื้นที่โล่งตรงกลาง ที่มีอ้างอิงกับการวางผังของกลุ่มเรือนไทยคหบดี และการใช้งานพื้นที่ของ อาคารแต่ละหลังอาจมีความแตกต่างกัน สำหรับหลังคาที่กล่าวถึงว่าได้แสดงความเป็นไทยจะต้องมีรูปแบบ หลังคาที่มีเส้นสายของจั่วที่อ่อนโค้ง ทั้งตัวและปล้อยชายคาที่ยื่นยาว และทำให้เกิดเป็นเงา ซึ่งในการทำให้เกิดมิติ ของแสงและเงานี้ถือเป็นลักษณะเด่นของสภาพแวดล้อมของเขตร้อนชื้น ซึ่งถือกันว่าเป็นความโดดเด่นอย่างหนึ่ง ที่แสดงออกถึงความเป็นไทย นอกจากนี้ ยังมีการออกแบบโดยใช้องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม ตัวอย่างเช่น “ชาน และใต้ถุน” ซึ่งเป็นวิธีที่สถาปนิกมักจะเลือกใช้เพื่อให้อาคารมีลักษณะไทยเดิม

- สรุปการสร้างความเป็นไทยผ่านความเป็นรูปธรรม

“ความเป็นรูปธรรม” ที่ถ่ายทอดออกมาผ่านตัวอาคารนั้น ไม่ได้แสดงออกผ่านทางการใช้องค์ประกอบแบบ เดิมเท่านั้น แต่สถาปนิกยังปรับเปลี่ยนลักษณะบางการ เพื่อให้เข้าไปใช้ได้ง่ายขึ้นและมีรูปแบบที่เป็นไปตามสมัย นิยม ทำให้ผู้ใช้งานสามารถเชื่อมโยงความเป็นไทยที่ประกอบขึ้นมาจากองค์ประกอบที่ต่างออกไปจากเดิม แต่ยัง ทำให้เรารู้สึกถึงลักษณะไทยอยู่เมื่อได้เห็นอาคารเหล่านั้น ทั้งนี้ ในช่วง 30 ปีแรกนั้น ลักษณะไทยในอุดมคติของ สถาปนิกมักจะหยิบยืมรูปแบบของเรือนไทยแบบประเพณีเดิม อันประกอบด้วยหลังคาทรงจั่ว เสา พื้นที่ย้ายคา ซึ่ง ทั้ง 3 องค์ประกอบนี้ได้ถูกนำไปใช้กันอย่างกว้างขวาง ทั้งในการออกแบบอาคารขนาดเล็ก คือ บ้านไปจนถึงการ ออกแบบอาคารสาธารณะ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2532 เป็นต้นมา สถาปนิกจึงเริ่มมีการนำเสนอรูปแบบของความ เป็นไทยที่แตกต่างออกไปจากวิธีการแบบเดิม รวมทั้งยังปรับเปลี่ยนทัศนคติในการสร้างความเป็นไทยว่าไม่มีความ จำเป็นจะต้องหยิบยืมใช้ลักษณะแบบประเพณีดั้งเดิมเท่านั้น นอกจากนี้ ยังมีการสร้างความเป็นไทยให้อยู่ร่วมกับการ ใช้สมัยใหม่จะมีรูปแบบที่สามารถนำไปพัฒนาต่อได้และมีลักษณะไทยที่สามารถเข้าถึงง่าย

รูปแบบที่เรียกว่า “ไทย” ในปัจจุบันจึงมีความแตกต่างจากรูปแบบไทยเดิมเหมือนกับว่า สถาปนิกนำลักษณะ ไทยในอดีตมาดัดแปลงให้รู้ได้ง่ายขึ้นเหมาะสมกับยุคสมัยมากขึ้นผ่านการออกแบบ โดยแสดงออกให้รับรู้ผ่านทาง ความเป็นรูปธรรม

2. นามธรรม

หัวข้อนามธรรมเปรียบได้กับสนามแม่เหล็กที่ดึงดูดให้สถาปนิกเข้ามาสนใจได้เป็นอย่างดีในประเด็นนี้ เนื่องจาก สถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นจะมีรูปแบบที่ต่างจากแนวความคิดที่เน้นเชิงกายภาพ สถาปนิกส่วนมากที่เลือกจะสร้าง ลักษณะแบบไทยผ่านการใช้ความเป็นนามธรรมจะเน้นไปที่บรรยากาศและแนวความคิดในการออกแบบโดยไม่ จำเป็นต้องสร้างการรับรู้จากการอ้างอิงรูปแบบ ความเป็นนามธรรมที่สถาปนิกสนใจมักจะแสดงออกผ่านทางแนว ความคิด ประชวนในการออกแบบ แสง หรือการใช้เสียงเข้ามาเป็นหัวใจหลักในการออกแบบ บทความเกี่ยวกับ นามธรรมมีทั้งหมด 251 บทความ สามารถแบ่งหัวข้อที่สถาปนิกได้เขียนบทความเกี่ยวกับความเป็นนามธรรม ดังนี้

บทความเรื่อง เสี่ยงที่สื่อถึงความเป็นไทย	2%
บทความเรื่อง แสงที่สื่อถึงความเป็นไทย	5%
บทความเรื่อง แนวความคิดในการออกแบบ	93%

อาคารที่มีลักษณะไทยนอกจากจะแสดงออกทางกายภาพแล้ว ความรู้สึกเมื่อเข้าไปใช้งานพื้นที่จริงก็เป็นส่วนสำคัญไม่แพ้กัน สถาปนิกที่ออกแบบสถาปัตยกรรมโดยคำนึงถึงบรรยากาศและพื้นที่ที่ไม่สามารถจับต้องได้ แต่สามารถเติมเต็มความต้องการของผู้ใช้งาน เรียกได้ว่าเป็นการใช้ลักษณะนามธรรมออกแบบได้เป็นอย่างดี อาคารที่สามารถแสดงออกถึงความเป็นนามธรรมครอบคลุมตั้งแต่ที่อยู่อาศัยส่วนตัวไปจนถึงพื้นที่สาธารณะไม่เจาะจงว่าจะต้องเป็น “วัด” เท่านั้น

ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดแนวความคิดในการออกแบบโดยใช้นามธรรม คือ การสร้างความรู้สึกถึงความเป็นไทยเมื่อเข้ามาใช้งานพื้นที่ และหากสถาปนิกออกแบบความเป็นไทยสมัยใหม่ให้เชื่อมต่อกับความคุ้นเคยได้มากขึ้นเท่าไร ก็ยิ่งทำให้ผู้ใช้งานมีความรู้สึกเชื่อมโยงผูกพันกับพื้นที่มากยิ่งขึ้น

พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2531

แนวความคิดเกี่ยวกับการออกแบบโดยใช้ลักษณะไทยจากบทความ “รูปแบบของสถาปัตยกรรมไทยสมัยรัชกาลที่ 9” โดย ศาสตราจารย์ ดร. ตรึงใจ บุณสมภพ เสนอแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการออกแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ดังนี้ “...สถาปัตยกรรมสมัยใหม่คงไม่ใช้การนำสถาปัตยกรรมไทยประเพณีมาทั้งดุ้น แต่เป็นการนำความรู้สึกและวิญญาณไทยมาสอดแทรก โดยเฉพาะอาคารขนาดใหญ่ที่ไม่สามารถนำรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีมาใช้...” (Buranasomphob T., 1986: 52) แสดงให้เห็นถึงแนวความคิดในการออกแบบอาคารลักษณะไทย และมีความใหม่ แต่ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของรูปแบบ นอกจากการใช้แนวความคิดในการออกแบบแล้วการปรากฏของแสงก็เป็นลักษณะแบบไทยที่ใกล้ชิดและช่วยสร้างให้พื้นที่ไทยมากขึ้น จากบทความปัญหาเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของวิมลสิทธิ์ หิรายงูร ชี้ให้เห็นถึงการแสดงลักษณะไทยคือ ความสลัว ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่มีความสอดคล้องไปกับสภาพอากาศของไทย “...ยังมีข้อน่าสังเกตว่า หากปราศจากชายคาที่ปกคลุมให้เกิดร่มเงาก็ทำให้ไม่อาจสัมผัสความงามจากบรรยากาศสลัวได้...” (Horayangkura V., 1986:75)

พ.ศ. 2532 - พ.ศ. 2539

แนวความคิดหลักแสดงให้เห็นถึงความสนใจของสถาปนิกที่สร้างงานจากสิ่งที่จับต้องได้ยาก อย่างเช่นการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้เป็นความคิดหลักในการออกแบบ จากบทความของเรืองศักดิ์ กันตะบุตร “...ลักษณะเฉพาะของชนแต่ละถิ่นฐาน ก็ขึ้นอยู่กับวัสดุท้องถิ่นที่นำมาใช้และวิธีการใช้วัสดุนั้นในการก่อสร้าง และที่สำคัญที่สุดคือ วัฒนธรรมท้องถิ่น...” (Kantabutra R., 1994: 45) แสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมที่เป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ก็เป็นส่วนหนึ่งแถมยังเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดในการออกแบบอีกด้วย การเลือกใช้ความเชื่อเดียวกันหรือวัฒนธรรมที่เหมือนกันมาเป็นเงื่อนไขในการออกแบบ สถาปนิกหรือผู้ออกแบบจำเป็นจะต้องย้อนกลับไปดูจุดเริ่มต้นของแนวความคิดอีกครั้งก่อนจะนำมาประยุกต์ใช้และออกแบบใหม่ เพื่อที่จะเข้าใจถึงวัฒนธรรมเหล่านั้นอย่างถ่องแท้ก่อนนำมา สร้างแนวทางของตนเอง ซึ่งความเป็นวัฒนธรรมกับสถาปัตยกรรมไม่สามารถตัดขาดออกจากกันได้อย่างสิ้นเชิงเพราะว่าสถาปัตยกรรมถูกสร้างขึ้นมาเพื่อรองรับการใช้สอยพื้นที่ที่เกิดขึ้นจากวัฒนธรรมและวัฒนธรรมก็ต้องการสถาปัตยกรรมมารองรับการใช้พื้นที่แสดงความเชื่อ และในปี พ.ศ. 2541 (ค.ศ. 1998) อนุวิทย์ เจริญศุภกุล เขียนบทความที่อธิบาย

แนวความคิดของพื้นที่ภายในอุโบสถ วัดคงคาราม จังหวัดราชบุรี ในบทความได้อธิบายมิติของพื้นที่ที่เกิดขึ้นภายในอุโบสถไว้ ดังนี้ “...แผนภาพแสดงห้วงมิติรูปที่ว่างภายในพระอุโบสถ วัดคงคาราม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี อันประกอบด้วยองค์พระประธานเป็นศูนย์กลาง ภาพมารผจญอยู่เบื้องหน้า โลกภูมิอยู่เบื้องหลัง ดาวเพดานอยู่เบื้องบน นิมิตต์ทั้งเก้าอยู่เบื้องล่าง ล้อมด้วยระนาบของพุทธประวัติ ชาดก อติตพุทธและเทพพนม เป็นอาทิ ฯลฯ...” (Charoensupkul A., 1998: 66) จากข้อความจะเห็นได้ว่า ลักษณะนามธรรมที่สถาปนิกยกขึ้นเป็นตัวอย่างของบทความนี้ คือ การใช้ความเชื่อและปรัชญาในการสร้างพื้นที่และควบคุมบรรยากาศเมื่อเข้ามาใช้งาน

นอกจากนี้ ยังมีโครงการออกแบบอาคารภูมิพลสังคีต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล จากลักษณะทางสถาปัตยกรรมและการวางผังนั้น กลุ่มอาคารภูมิพลสังคีตจะแยกตัวออกจากอาคารอื่น ๆ อย่างชัดเจน โดยแยกจากสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ส่วนผังตรงข้ามของกลุ่มอาคารมีเรือนไทยเดิมตั้งอยู่โดยมีบึงน้ำคัน สถาปนิกผู้ออกแบบสร้างความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มอาคารภูมิพลสังคีตกับเรือนไทยเดิมด้วยการใช้เสียงระฆัง เนื่องจากเสียงของระฆังเป็นเสียงที่สามารถสื่อถึงความเป็นไทยได้ดี สถาปนิกจึงเลือกใช้เสียงระฆังเชื่อมโยงระหว่างอาคารเก่ากับอาคารใหม่ โดยมีบทความที่เขียนเกี่ยวกับโครงการภูมิพลสังคีต ได้อธิบายความรู้สึกของเสียงระฆังในโครงการภูมิพลสังคีต ดังนี้ “...หอกกลางน้ำได้แขวนระฆังใบโพธิ์ไว้โดยรอบ ผลิตเสียงที่เป็นไทย แผ่วเบา กรูกรียว เมื่อลมพัดผ่าน...” (Charoensupkul A., 1998: 26) ซึ่งเสียงเป็นการใช้ลักษณะนามธรรมที่สร้างความเชื่อมโยงทางความรู้สึกได้อย่างดี รวมทั้งยังเป็นลักษณะที่ส่งเสริมความเป็นสถาบันดนตรีได้อย่างชัดเจน บทความชุดปาฐกถาชุดสิรินธร เรื่องสถาปัตยกรรมไทยของนิจ หิณชีระนันท์ เป็นบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารอาษา (ASA Journal) หลายฉบับอย่างต่อเนื่อง และคอยย้ำให้เห็นถึงลักษณะไทยที่เกิดขึ้นกับอาคารใกล้เคียง จากตัวอย่างเช่น บ้าน “...ไม่ว่าจะเป็น เรือนล้านนา เรือนทากษณ หรือเรือนไทยภาคกลาง ล้วนแต่มีลักษณะที่สลับ คือดูภายนอกเห็นลักษณะที่บอบช้ำไปข้างในมีบรรยากาศสลับ...” (Hincheeranan N., 1998: 116) ข้อความที่ยกมาจากทั้งสองบทความลักษณะที่สลับและเงา บ่งบอกถึงความเป็นไทยได้ค่อนข้างดี

พ.ศ. 2542 - พ.ศ. 2551

การใช้แนวความคิดที่มีความเฉพาะของพื้นที่ อย่างเช่น ตึกคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ออกแบบจากความเชื่อ คือ “ใจบ้าน” เป็นความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของล้านนา และส่วนใจบ้านเป็นพื้นที่ที่มีความศักดิ์สิทธิ์ คอยคุ้มครอง ปัดเป่าสิ่งที่ไม่ดี ไปได้ดีกับลักษณะของตึกคณะสถาปัตยกรรมความโอบล้อม ทำให้สามารถสร้างบรรยากาศที่รู้สึกเหมือนกับอยู่ภายในบ้าน แนวความคิดจากลักษณะความเชื่อท้องถิ่นเป็นตัวแปรที่สำคัญค่อนข้างมากเพราะสามารถทำให้ผู้ที่ใช้งานพื้นที่เชื่อมโยงความรู้สึกของตัวเองเข้ากับความคุ้นเคยพื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว อาจจะเรียกได้ว่า มีความเป็นพื้นที่ถิ่นผสมอยู่ด้วย หรือโครงการอาคารอนุสรณ์วิทยาลัยช่างศิลป์ 40 ปี ที่ใช้แนวความคิดในการออกแบบคือ สถาปัตยกรรมไทยแบบประหยัด แต่เนื่องจากอาคารมีขนาดค่อนข้างใหญ่ทำให้สถาปนิกต้องพิจารณาสามส่วนอย่างรอบคอบคือ หลังคา, เสาและระเบียง “...ทั้งสามประการนี้จะทำให้อาคารที่มีขนาดใหญ่ดูไม่เทอะทะ และหนักสาวยตา ความงามในสัดส่วนเป็นสิ่งสำคัญในการออกแบบงานสถาปัตยกรรมไทย ภาพรวมที่ได้มาก็คืออาคารขนาดใหญ่มีลักษณะคือไทยประยุกต์ ที่คงความอ่อนพริ้วในสัดส่วน...” (Kheawwilamol S., 2000:90)

พ.ศ. 2552 - พ.ศ. 2562

แนวความคิดเกี่ยวกับการออกแบบจึงเป็นส่วนสำคัญที่ใช้สื่อสารวิถีคิดของผู้ออกแบบเช่น โรงพยาบาลราชพฤกษ์ ขอนแก่น “...ลานโล่งกระจายตัวตลอดแนวของผังพื้นที่ให้เกิดการระบายอากาศและได้รับแสงธรรมชาติเกิดสภาวะสบายและช่วยลดกลิ่นความเป็นโรงพยาบาลได้ดี...” (Tangsakul N., 2019:56) ซึ่งใช้แนวความคิดหลักเป็นการเชื่อมต่อนุชนัยเข้ากับธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการพื้นที่ ที่ปลอดโปร่งของโรงพยาบาลได้เป็นอย่างดี ในปีเดียวกันยังมีบทความเรื่อง อาคารที่พักอุปาสึกาและอาคารปฏิบัติธรรม วัดป่าวิจิตรบรรพต ที่ออกแบบโดยสุริยะ อัมพันศิริรัตน์ ที่ผู้ออกแบบใช้ปรัชญาและลักษณะนามธรรมในการควบคุมพื้นที่ “...การเจาะช่องแสงจากดานบนหลังคาที่ทะลุลงไปถึงพื้นที่ชั้นล่าง และการเจาะช่องเปิดด้านข้างอาคารเพื่อเปิดรับแสงทำให้ภายในอาคารดูสว่าง...” (Tirapas C., 2019: 63) โดยสถาปนิกสร้างความเชื่อมโยงระหว่างแสงที่มีความหมายโดยตรงถึงความสว่างและแสงที่เป็นแนวความคิดในเชิงธรรมะ

สถาปนิกสามารถสร้างความเป็นไทยผ่านทางบรรยากาศและสภาพแวดล้อมได้มากขึ้น เพื่อเชื่อมโยงพื้นที่ผ่านทางอากาศ ผ่านทางลม ผ่านทางแสง รวมถึงการออกแบบที่คำนึงถึงธรรมชาติมากขึ้น อย่างเช่น บ้าน-ช่อง-แสง ที่ออกแบบโดยชนาสิต ชลศึกษ์ บ้านหลังนี้ถูกออกแบบโดยเลือกใช้แสงเพื่อเข้ามาทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ภายในและภายนอกของอาคาร นอกจากนี้ยังได้รับรางวัลจากสมาคมสถาปนิกสยามในปี 2559 อีกด้วย จากบทความข้างต้นเมื่อต้องการสร้างความเป็นไทยจากลักษณะนามธรรมสามารถสรุปได้ ดังนี้

เสียงที่สื่อถึงความเป็นไทย

เสียงที่เกิดขึ้นในสถาปัตยกรรมไทยและสร้างการรับรู้ที่รวดเร็วของผู้ใช้งานคือ เสียงของระฆัง ซึ่งเป็นเสียงที่คุ้นเคย และสามารถเชื่อมโยงความรู้สึกได้เป็นอย่างดี

แสงที่สื่อถึงความเป็นไทย

สถาปัตยกรรมไทยในอดีตมีช่วงจังหวะของแสงแบบมืด สว่างและความสลัว ซึ่งจุดเด่นอย่างหนึ่งในการสร้างความเป็นไทยความมืดทึบเป็นลักษณะที่เห็นได้ชัดจากภายนอกของอาคาร ความสลัวเกิดขึ้นจากการยื่นยาวของชายคา ส่วนความสว่างเกิดขึ้นจากลักษณะการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร

แนวความคิดในการออกแบบ

การออกแบบควรวิเคราะห์ให้ลึกลงไปถึงความเชื่อ วัฒนธรรม และนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัย เพื่อสร้างมิติ ในการรับรู้ ไม่ควรที่จะบังคับใช้สถาปัตยกรรมไทยประเพณีมากับอาคารที่ไม่ได้ออกแบบมาเพื่อรูปแบบนั้น

- สรุปการสร้างความเป็นไทยผ่านความเป็นนามธรรม

“นามธรรม” จะเกิดขึ้นไม่ได้เลยถ้าขาดลักษณะทางกายภาพเป็นตัวกระตุ้นและการรับรู้ของแต่ละคนก็มีไม่เท่ากัน เมื่อต้องการจะสร้างความเป็นไทยนอกจากรูปลักษณ์ที่รับรู้ได้ผ่านทางสายตาแล้ว บรรยากาศที่มีแสงสลัว เสียง สภาพแวดล้อม การรับรู้ผ่านการสัมผัสของพื้นที่ ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การรับรู้มีความชัดและลึกมากขึ้น การสร้างความเป็นไทยที่อ้างอิงลักษณะนามธรรมดูเหมือนสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นจากการยึดถือแนวความคิดในการออกแบบ (Conceptual design) และเมื่อกลับมาทบทวนดูอีกทีจะพบว่า มีแนวทางที่คล้ายกัน แต่แตกต่างกันด้วยวิธีการแสดงออก สถาปัตยกรรมและลักษณะเชิงนามธรรม เป็นสองคำที่แยกจากกันไม่ขาด ซึ่งการจะ

สร้างความเป็นไทยโดยไม่อ้างอิงจากรูปแบบเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก เพราะสถาปนิกจะต้องมองผ่านรูปแบบที่ปรากฏผ่านลึกเข้าไปถึงเหตุผล ความเป็นจริงและนำสิ่งเหล่านั้นกลับมาออกแบบอีกครั้งสถาปัตยกรรมที่สร้างการรับรู้ถึงความเป็นไทยจากการใช้นามธรรมจึงดูจริง

การออกแบบโดยใช้วิธีการสร้างความเป็นไทยผ่านความเป็นนามธรรมจำเป็นต้องวิเคราะห์ไปถึงความเหมาะสมของพื้นที่เช่นกัน เพื่อสร้างประสบการณ์และความรู้สึกให้กับผู้ใช้งานโดยออกแบบพื้นที่พร้อมกับเชื่อมโยงอย่างมีเหตุผลในบางครั้งสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นจากความเป็นนามธรรมแทบจะไม่เหลือร่องรอยของรูปแบบดั้งเดิมไว้เลยเหลือเพียงแต่ความรู้สึกของผู้ใช้งานที่ช่วยส่งเสริมให้ลักษณะเหล่านั้นบอกถึงความเป็นไทยได้ชัดเจน

3. บริบท และสภาพแวดล้อม

ในหัวข้อว่าด้วยบริบทและสภาพแวดล้อมนี้ ผู้วิจัยต้องการนำเสนอถึง การสร้างความเป็นไทยโดยใช้แนวทางที่ไม่ค่อยได้รับความนิยมมากนักในอดีตที่ผ่านมา คือ การใช้เทคโนโลยีในการออกแบบที่เหมาะสม หรือประเด็นเรื่องเกี่ยวกับพลังงานในอาคาร ทั้งนี้ การออกแบบพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพด้วยการคำนึงถึงสภาวะน่าสบายและประหยัดพลังงานนั้นเป็นประเด็นที่สถาปนิกในปัจจุบันเลือกประยุกต์ในกระบวนการออกแบบมากขึ้น โดยสถาปัตยกรรมที่ออกแบบมาเพื่อรองรับสภาพแวดล้อมและการใช้พื้นที่แบบไทย ซึ่งนับว่าเป็นการสร้างความเป็นไทยในรูปแบบที่น่าสนใจไม่แพ้ แนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมที่เน้นการแสดงออกกายรูปแบบทางกายภาพ หรือนำมาประยุกต์ใช้กับแนวความคิด ทั้งนี้ ในปัจจุบันหัวข้อบริบทและสภาพแวดล้อมได้เป็นที่สนใจของวงการออกแบบสถาปัตยกรรมมากขึ้น โดยบทความที่เกี่ยวกับบริบทและสภาพแวดล้อมมีทั้งหมด 183 บทความ สัดส่วนหัวข้อประกอบด้วย

บทความเรื่อง การประหยัดพลังงาน	24 %
บทความเรื่อง บริบทและสภาพแวดล้อม	76 %

พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2531

โครงการ ดี เอ็มเมอร์ลด์ คอนโดมิเนียม โดยสถาปนิกคือ บริษัท ดีไซน์ 103 จำกัด โครงการนี้น่ากลุ่มผู้ใช้หลักมาเป็นเกณฑ์ในการออกแบบ จนปรากฏเป็นรายละเอียดบางอย่างบนอาคาร “...การปรับระดับและตกแต่งภายนอกอาคารให้เหมาะกับสภาพภูมิอากาศเมืองร้อนที่มีแสงแดดที่ร้อนแรงและประหยัดพลังงาน...” (Charoensupkul A., 1986:43) อาคารนี้มีการวางผังโดยคำนึงถึงแสงแดดและลมประจำถิ่น รวมทั้งทิศทางของเงา ในปีเดียวกัน กลุ่มอาคารวิทยาการพลังงานทดแทน สถาบันเอ โอที ซึ่งเป็นศูนย์ค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับพลังงานโครงการนี้จึงออกแบบอาคารโดยคำนึงถึงเรื่อง ทรัพยากร การประหยัดพลังงานเป็นหลักและเป็นโครงการแรกที่ใช้เครื่องปรับอากาศจากระบบพลังงานแสงอาทิตย์ “...เน้นการใช้วัสดุเพื่อป้องกันความร้อน เพื่อให้ได้ผลในทางประหยัดพลังงานมากที่สุด โดยเฉพาะเครื่องปรับอากาศที่ใช้พลังงานแสงอาทิตย์...” (Charoensupkul A., 1986: 32) หรืออย่างเช่น โครงการบ้านกรองใจ หรือสวนปาริชาติ 2 เป็นอาคารที่ออกแบบโดยการคำนึงถึงบริบทและสภาพแวดล้อม โครงการนี้มักจะถูกใช้เป็นตัวอย่าง เพื่อพูดถึงการออกแบบที่ร่วมสมัยและคำนึงถึงสภาพแวดล้อม บริบทโดยรอบ “...ความเป็นอยู่อย่างไทย ประกอบกับสภาพที่ตั้งโครงการอยู่ริมคลองสามเสน ซึ่งสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโดยรวม ๆ แสดงถึงความเป็นอยู่ของคนไทย...” (Charoensupkul A., 1986:48) ซึ่งอ้างอิงไปถึงอดีตของคนไทยมีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับน้ำและบ้านกรองใจก็หยิบจุดนั้นมาเป็นเอกลักษณ์ของโครงการ

พ.ศ. 2532 - พ.ศ. 2541

บทความปลุกเร้าตามใจพื้นดิน ในปี พ.ศ. 2541 (ค.ศ. 1998) ของศาสตราจารย์ ดร. วีระ อินพันทัง ได้ให้แนวความคิดหลักบริบทที่ส่งผลต่อการก่อรูปของเรือน คือ “การปลุกเร้าตามใจผู้อยู่” ซึ่งคำว่า “ผู้อยู่” ในที่นี้หมายถึง แผ่นดินหรือทำเลที่ตั้ง ซึ่งเป็นสิ่งที่ย่อมต้องมีมาก่อนการก่อสร้างอาคาร ที่สถาปนิกจะออกมาออกแบบต่อในภายหลัง ในที่นี้ จึงได้หลอมรวมให้ตัวสถาปัตยกรรมกับธรรมชาติเข้าเป็นหนึ่งเดียวกัน หรือข้อเสนอในบทความของปรีชา นวประภากุล และคณะ พูดถึงความเป็นไทยสมัยใหม่ ดังนี้ “...ลักษณะไทยสมัยใหม่ในการศึกษานี้หมายถึงลักษณะที่มีความทันสมัยด้วยเทคโนโลยีและวัสดุที่ใช้ แต่ยังคงมีเค้าโครงของลักษณะไทย...” (Navaprapakul P. and Other., 1998: 45) ลักษณะแบบไทยไม่จำเป็นจะต้องเกิดขึ้นโดยใช้วิธีการแบบเดิมเท่านั้น การออกแบบที่คำนึงถึงเทคโนโลยี บริบทรอบตัวตามยุคสมัยก็จำเป็นเช่นกัน

พ.ศ. 2542 - พ.ศ. 2551

หอสมุดแห่งชาติลาดกระบัง เฉลิมพระเกียรติ อาคารหลังนี้สถาปนิกออกแบบโดยใช้แนวคิดเรื่อง การประหยัดพลังงาน เป็นหลักเห็นได้จากข้อความต่อไปนี้ “...ส่วนพื้นที่อ่านหนังสือที่ออกแบบให้มีแสงเข้ามาได้โดยรอบ เพราะมีหน้าต่างบานใหญ่ที่ออกแบบให้รับแสงได้เต็มที่โดยไม่ต้องใช้เครื่องปรับอากาศจึงออกมาในรูปแบบของอาคารที่เปิดคอร์ทโอบล้อมเข้าด้วยกันจนเกิดเป็นที่ว่างมากพอที่จะปลูกต้นไม้ นั่งเล่น และดักลม...” (Samittaman C., 1999: 47) นอกจากการใช้แสงเพื่อช่วยลดการใช้พลังงานแล้ว อาคารหลังนี้ยังใช้ความเย็นจากสระน้ำรอบ ๆ ช่วยลดอุณหภูมิ ซึ่งการออกแบบโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทำให้อาคารหลังนี้มีการใช้ทรัพยากรที่น้อยลงและประหยัดพลังงาน

พ.ศ. 2552 - พ.ศ. 2562

จากบทความเรื่อง อาคารเขียวแบบไทยดีกว่าของนอกร้อยปี ปี พ.ศ. 2552 ผู้เขียน คือ วิญญู วานิชศิริโรจน์ ได้อธิบายว่า สถาปนิกในสมัยนั้นมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับอาคารเขียว ซึ่งอาคารเขียว ไม่ใช่อาคารสีเขียวหรือพื้นที่สีเขียวที่จะเต็มไปด้วยต้นไม้หรือหญ้า โดยอาคารเขียวในความหมายของ วิญญู วานิชศิริโรจน์ คือ “...เป็นอาคารที่ประหยัดพลังงานแต่ต้องเคารพธรรมชาติโดยต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผู้อยู่อาศัย และต้องมีความยั่งยืน...” (Wanichsirirot W., 2009: 99) หรือโรงเรียนอนุบาลทางเลือก Raintree International School ได้รับรางวัลสถาปัตยกรรมรุ่นใหม่เด่น โดยอาคารโรงเรียนอนุบาลแห่งนี้มีแนวความคิดในการออกแบบ คือ ใช้สภาพพื้นที่เดิมเป็นโจทย์ วิเคราะห์ร่วมกับบริบทรอบ ๆ เช่น แดด ลม ฝน และต้นไม้เดิม “...สถาปัตยกรรมที่ยั่งยืนที่ไม่ใช่เพียงเรื่องการอนุรักษ์พลังงาน หรือการอยู่กับธรรมชาติเท่านั้น สถาปัตยกรรมที่ดีควรทำหน้าที่ตอบโจทย์ของผู้ใช้งาน และสร้างให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีระยะยาว...” (Duangkaewkad W., 2019: 65) ซึ่งเป็นการปลูกฝังเกี่ยวกับความสำคัญของธรรมชาติ โดยมีแนวความคิดว่าสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้กับนักเรียนที่ในอนาคตจะโตขึ้นไปเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติเช่นกัน

อีกโครงการหนึ่งที่ใช้การประหยัดพลังงานเป็นแนวความคิดหลักในการออกแบบคือ โครงการศูนย์เรียนรู้สุขภาพ โดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ เป็นโครงการที่ออกแบบพื้นที่ให้ผู้ใช้งานอยู่ในสภาวะที่ดีต่อการทำงานและอาคารก็ออกแบบเพื่อให้เกิดเป็นพลังงานที่ดีเช่นกัน “...ไฮไลต์ของอาคารคือ ใช้ประโยชน์จากธรรมชาติทั้งแสง ลม ดิน น้ำ ควบคู่กับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีประหยัดพลังงาน...” (Damsanit W., 2019: 133) แสดงให้เห็นว่า อาคารถูกออกแบบโดยคำนึงถึงการประหยัดพลังงานเป็นหลักเช่นกัน หรือโรงพยาบาลราชพฤกษ์

ขอนแก่น เป็นอีกหนึ่งโครงการที่ออกแบบโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นจริงในอนาคต “...ลานโล่งกระจายตัวตลอดแนวของผังพื้นที่ให้เกิดการระบายอากาศและได้รับแสงธรรมชาติ เกิดสภาวะสบายและช่วยลดกลิ่นความเป็นโรงพยาบาลได้ดี...” (Tangsakul N., 2019: 56) เนื่องจากโรงพยาบาลต้องการให้มนุษย์และธรรมชาติสามารถเชื่อมต่อกันผ่านทางสภาพแวดล้อม การใช้สภาพแวดล้อมที่ปลอดโปร่งสามารถลดความเป็นโรงพยาบาลได้ดี

นอกจากนี้ ยังมีโครงการ AGRO Outlet จังหวัดขอนแก่น โครงการนี้เป็นพื้นที่จำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรของคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โครงการนี้ตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ด้านหน้าอุทยานเกษตร “...ความต้องการของเจ้าของโครงการรวมไปถึงความพยายามเชื่อมต่อบริบทเก่ากับงานใหม่นั้นเป็นความท้าทายระดับหนึ่ง...” (Chiranthan C., 2017: 50) อาคารนี้ยังออกแบบให้พื้นที่ภายในและภายนอกเชื่อมต่อกันจากบทความข้างต้นเมื่อต้องการสร้างความเป็นไทยผ่านทางบริบทและสภาพแวดล้อมสามารถสรุปได้ ดังนี้

- การประหยัดพลังงาน

การใช้พลังงานมาเป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบ เริ่มตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2529 เริ่มแรกนั้น เรื่องการใช้พลังงานเป็นเรื่องของศูนย์วิจัยและการตอบสนองต่อผู้ใช้งาน แต่เมื่อเวลาผ่านไปสถาปนิกใช้บริบทแวดล้อมทางธรรมชาติมาช่วยในการออกแบบมากขึ้นเพื่อให้อาคารสามารถอยู่ได้โดยใช้พลังงานน้อยที่สุด

- บริบทและสภาพแวดล้อม

บริบทและสภาพแวดล้อมถือเป็นเรื่องสำคัญในการออกแบบ การอยู่ร่วมกับสภาพแวดล้อมเดิม การอยู่กับธรรมชาตินั้นถือเป็นจุดเด่นของรูปแบบการใช้ชีวิตแบบไทย ซึ่งการสร้างการเชื่อมโยงกันระหว่างพื้นที่ภายใน และภายนอก นั้นทำให้ตัวสถาปัตยกรรมกับธรรมชาตินั้นมีความเป็นหนึ่งเดียวกัน ตลอดจนมีการระบายอากาศตามธรรมชาติ ใช้แสงจากธรรมชาติเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ อันเป็นการสร้างสภาวะน่าสบายให้เกิดขึ้นเมื่อตัวสถาปัตยกรรมล้อมรอบไปด้วยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

- สรุปการสร้างความเป็นไทยผ่านบริบทและสภาพแวดล้อม

การใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและบริบทของเมืองไทยก็สามารถสร้างความเป็นไทยได้เช่นกัน โดยความเป็นไทยไม่จำเป็นจะต้องแสดงออกผ่านทางกายภาพ หรือแนวความคิดเท่านั้น แต่แสงแดดความร้อนที่สามารถทำให้คนไทยดำเนินชีวิตได้ตามปกติและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับคนไทย เป็นหัวใจหลักในการออกแบบอาคารเช่นกัน ในอดีตภูมิปัญญาหรือเทคโนโลยีของไทยสมัยก่อนก็มีจุดประสงค์เพื่อที่จะระบายอากาศ เช่น ช่องแมวลอด ยกใต้ถุน สำหรับประเด็นการมีหลังคาที่สูงชัน หรือการออกแบบพื้นที่ที่ทำให้มีอุณหภูมิที่เหมาะสม เช่น การวางผังของอาคารที่สัมพันธ์กับทิศทาง หรือการที่สถาปัตยกรรมประเพณี และสถาปัตยกรรมพื้นที่ถิ่นที่ก่อสร้างในภาคเหนือนั้นมีหลังคาชันใหญ่คลุมตัวเรือน หรือการออกแบบให้ฝาของเรือนมีลักษณะโปร่งแสง ถ่ายเทอากาศได้ดีของเรือนพื้นถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีตัวกำหนด คือ สภาพแวดล้อมของด้านต่าง ๆ ของประเทศไทย ซึ่งเป้าหมายของการประหยัดพลังงานนั้นไม่ใช่เพียงเพื่อลดค่าไฟฟ้า หากแต่ยังต้องการให้สามารถปรับตัวเข้ากับพื้นที่และสภาพแวดล้อมได้โดยทำลายทรัพยากรที่มีอยู่ให้น้อยที่สุด

4. การอภิปรายผล

ช่วง 60 ปีที่ผ่านมา จากการทบทวนวรรณกรรมช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2502-2562 สถาปนิกได้นำเสนอหัวข้อที่สื่อถึงความเป็นไทยผ่านการออกแบบอาคารมากขึ้น ในยุคแรกสิ่งสถาปนิกมักจะทำ คือ นำรูปแบบของอาคารที่ถูกนำมาใช้เฉพาะเปลือก ไม่ได้พิจารณาถึงเหตุผลและความจริง แต่ในยุคหลัง (พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา) แนวความคิดที่ให้ความสำคัญต่อบริบท สถานที่ สภาพแวดล้อมเริ่มเด่นชัดขึ้น สถาปนิกกลุ่มนี้มากขึ้นทำให้การสร้างความเป็นไทยมีวิธีที่หลากหลายมากขึ้น เข้าถึงได้ง่ายขึ้นและคำนึงถึงสภาพแวดล้อมมากขึ้น โดยนำองค์ประกอบหรือลักษณะบางประการที่คิดว่า สามารถสร้างความเป็นไทยได้มาใช้ เพื่อสร้างแนวทางใหม่ที่สามารถพัฒนาต่อไปได้

4.1 การแสดงออกทางรูปธรรม

การแสดงออกผ่านทางกายภาพหรือสิ่งที่จับต้องได้ การสร้างความเป็นไทยจากรูปธรรมสามารถแบ่งได้เป็นรูปแบบลักษณะที่สถาปนิกหยิบมาใช้สร้างสรรค์ต่อและการสื่อสารแนวความคิดผ่านทางรูปแบบอาคาร แต่เมื่อเจาะลึกลงไปก็จะเห็นว่า มีลักษณะที่ปลีกย่อยลงไปอีก เช่น สร้างความเป็นไทยโดยหยิบยืมรูปแบบ ลักษณะบางประการของอาคารดั้งเดิมมาใช้ เช่น แนวเสา ชาน การวางผัง ชายคา การใช้สัดส่วนที่คุ้นเคย การออกแบบภายใต้กรอบของเส้นทรงโบราณ หรือการแสดงแนวความคิด ทศนคติในการสร้างความเป็นไทยผ่านรูปแบบของอาคาร โดยสร้างความแตกต่างจากรูปแบบไทยเดิม

4.2 การแสดงออกทางนามธรรม

สถาปนิกมองว่า ลักษณะแบบไทยไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะแบบประเพณีดั้งเดิมเท่านั้นแต่ต้องคำนึงถึงความรู้สึกของผู้ใช้พื้นที่ด้วยว่า ลักษณะนามธรรมสามารถสร้างประสบการณ์และความรู้สึกเมื่อเข้าไปใช้งาน และผู้ใช้งานก็สัมผัสได้ถึงความเป็นไทยในพื้นที่นั้น ซึ่งบรรยากาศมีดีสว่างสลัว เสียงของสภาพแวดล้อม การรับรู้จากมิติของพื้นที่ รวมทั้งความเชื่อทางวัฒนธรรมที่เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสถาปัตยกรรม ประเด็นเล็ก ๆ เหล่านี้ นับเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การรับรู้ทางนามธรรมมีความชัดเจนมากขึ้น

4.3 บริบทและสภาพแวดล้อม

เป็นหัวข้อที่สถาปนิกนิยมใช้ในช่วงปีหลัง ก็ใช้วิธีสร้างความเป็นไทยโดยต้องคำนึงถึงบริบทและสภาพแวดล้อม ซึ่งการอยู่ร่วมกับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมก็สามารถสร้างความเป็นไทยได้ เช่น การออกแบบพื้นที่ที่เหมาะสมกับเมืองไทยและผู้ใช้งาน โดยสภาวะน่าสบายของไทยมีอุณหภูมิอยู่ที่ 24-27 องศาเซลเซียส ซึ่งเป็นการง่ายหากจะใช้ระบบปรับอากาศ ทว่าสถาปนิกเลือกที่จะออกแบบพื้นที่ และอาคารให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จนเกิดเป็นเป็นสภาวะสบายที่ใช้ต้นทุนจากธรรมชาติ ซึ่งการออกแบบต้องวิเคราะห์ไปถึงการอยู่ร่วมกับธรรมชาติในอนาคต สร้างคุณภาพชีวิตที่ดี และทำลายทรัพยากรให้น้อยที่สุด

4.4 การสร้างความเป็นไทยร่วมสมัยในงานสถาปัตยกรรม

การสร้างความเป็นไทยร่วมสมัยจากการนำเอารูปแบบข้างต้นมาใช้ เช่น เงานี้เกิดขึ้นจากชายคา การวางกลุ่มอาคารแบบปิดล้อม ลักษณะพื้นที่ที่แตกต่างกันตามความเชื่อของแต่ละพื้นที่ หรือการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ บทวิเคราะห์ที่เกิดขึ้นจากการรวบรวมข้อมูลในวารสารอาษา (ASA Journal) แสดงถึงข้อเสนอแนะแนวทางสำหรับการ

ออกแบบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยที่ดีจากสถาปนิกและนักวิชาการที่ได้รับการยอมรับในอนาคต “ความเป็นไทย” จะถูกออกแบบโดยแบ่งสัดส่วนจากข้อเสนอทางวิชาการและการปฏิบัติวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงความเป็นไทยที่ไม่ฉาบฉวยและลุ่มลึกเหมือนผลงานที่นักวิชาการพยายามมาตลอด 60 ปี

บรรณานุกรม

- Chiranthanut Chantane. (2019). “TCDC Khonkan”. **ASA CREW**. Vol. 12 (1): pp. 110–117.
- Chiranthanut Chantane. (2017). “Agro Outlet Khon Kaen, Space Studio”. **ASA CREW**. 1(1): pp. 50–56.
- Samittaman Chalong. (1969). “National Library Lat Krabang Chaloem Phrakiat”. **ASA Journal**. 1(1): pp. 47.
- Tirapas Chamnarn. (2019). “Upasikas Resident and Practice dharma”. **ASA CREW**. 12 (1): pp. 60–67.
- Buranasomphob Trungjai and Suwankiri Pinyo. (1994). “King Rama IX’s Architectural Style”. **ASA Journal**. 40 (1): pp. 49–56.
- Tangsakul Noppadol. (2019). “Ratchapruek Hospital” **ASA CREW**. 12 (1): pp. 52–59.
- Hincheeranan Nij. (1997). “Sirindhorn Lecture Series: Thai Architecture” **ASA Journal**. (1): pp. 110–117.
- Navaprapakul Preecha and Other. (1998). “New Thai Identity and architecture [laksana Thai samai mai samrap ngān sathāpattayakam]”. **ASA Journal**. 1: pp. 44–52.
- Thanasanaksorn Pattakorn. (2018). “TIDTANG STUDIO”. **ASA CREW**. 11 (1): pp. 120–123.
- Suwankiri Pinyo. (2003). “House, Home and Community [bān rīan lāe chumchon]”. **ASA Journal**. (1): pp. 34–88.
- Kantabutra Ruangsak. (1994). “Art and Architectural Style: Past to Present” [rūpbāp khōng sinlapa lāe sathāpattayakam Thai chhāk ‘adit sū patchuban]”. **ASA Journal**. 13 (40): pp. 44–48.
- Duangkaewkad Varut. (2019). “Learning and Understanding for Sustainable Living with Nature. [rīanrū khaochai phūa kān yū rūam kap thammachāt yāng yangyūn]”. **ASA Journal**. 14 (1): 64–73.
- Winyou Wanichsiri. (2009). “The Standard for Thai’s Green Architecture, How better than International Standard. [Akhān sīkhīeo bap Thai dī kwā khōngnōk yāngrai]”. **ASA Journal**. 15 (1): pp. 96–99.
- Horayangkura Vimolsiddhi. (1986) “An Issue on Thai architectural identity [panhā ‘ēkkalak thāng sathāpattayakam]” **ASA Journal**. 12 (1): pp. 74–79.
- Horayangkura Vimolsiddhi. (1990). “12 Obstacles in Thai Architectural creativity. [Uppasak sipsōng prakān nai kānsāng san ngān sathāpattayakam Thai]”. **ASA Journal**. 15 (1): pp. 52–57.
- Damsanit Weerapa. (2562). “Thai Health Center, Thai Health Promotion Foundation”. **ASA Journal**. 12 (1): pp. 130–135.
- Kheawvilmol Srisakul. (2000). “College of Fine Arts Building Celebrates 40th years”. **ASA Journal**. (1): pp. 90–92.
- Yuktasewe Sira. (1969). “[langkhā Thai song nī cha dī mai]”. **ASA Journal**. 2 (1): pp. 44–45
- Srisaowan Adisorn. (2017). “SEENSPACE HUA HIN”. **ASA CREW**. 1 (1): pp. 34–40.

- Charoensupkul Anuwit. (1998). *“From Local Culture to Thai Contemporary Architectural Style [ubāi pai sū kānsāng san ngān sathāpattayakam Thai rūamsamai čhāk rāk watthanatham]”*. *ASA Journal*. (1): pp. 66 – 71.
- Charoensupkul Anuwit. (1986). *“Renewable energy building complex, AIT”*. *ASA Journal*. 12 (1): pp. 31 – 39.
- Charoensupkul Anuwit. (1986). *“The Emerald Condominium”*. *ASA Journal*. 12 (2): pp. 41–48.
- Charoensupkul Anuwit. (1986). *“Krong Jai House”*. *ASA Journal*. 12 (1): pp. 48–53.
- Charoensupkul Anuwit. (1986). *“Regent Hotel, Bangkok”*. *ASA Journal*. 12 (2): pp. 22–27.
- Charoensupkul Anuwit. (1997). *“Sub-committee Comment” [khwām hen khōng anukammakān thīpruksā]”*. *ASA Journal*. (1): pp. 48–113.
- Charoensupkul Anuwit. (1998). *“Bhumibol Sangkeet, Colleage af Music”*. *ASA Journal*. (1): p. 26.
- Charoensupkul Anuwit. (1999). *“Architecture and Fine Arts Building, Chiangmai Univerrrsity”*. *ASA Journal*. 42 (8): pp. 38–47.